

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอมือง จังหวัดลำพูน

Extension Needs for Quality Longan Production of Farmers in Mueang District, Lamphun Province

เสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศิริ (Setthawut Mingmongkonsasithorn)¹ นารีรัตน์ สี่ระสาร (Nareerut Seerasarn)²สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang Sanserm)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) สภาพการผลิตลำไยคุณภาพ (3) ความรู้การผลิตลำไยคุณภาพ (4) ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะ การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในพื้นที่อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2561 จำนวนทั้งสิ้น 3,826 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ระดับความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 194 ราย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53.90 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.14 คน และมีรายได้จากอาชีพหลักของครัวเรือนต่อปี เฉลี่ย 69,814.32 บาท มีรายได้จากอาชีพรองของครัวเรือนต่อปี เฉลี่ย 67,221.12 บาท มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.13 คน มีรายจ่ายของครัวเรือนต่อปี เฉลี่ย 179,814.13 บาท (2) สภาพการผลิตลำไยคุณภาพ พบว่า เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ปลูกลำไย เฉลี่ย 3.50 ไร่ ลักษณะดินที่ปลูกลำไย คือ ดินร่วน ระยะปลูกลำไย 6 x 6 ส่วนใหญ่ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ ผลผลิตลำไยต่อไร่ เฉลี่ย 1,068.00 กิโลกรัม มีการตัดแต่งกิ่งลำไยทรงเปิด กลางพุ่ม จำหน่ายลำไย เฉลี่ย 18.51 บาทต่อกิโลกรัม และ มีประสบการณ์การผลิตลำไย เฉลี่ย 13.80 ปี (3) เกษตรกรมีความรู้ด้านการผลิตลำไยคุณภาพเรื่องการบังคับการออกดอก การคัดเลือกพันธุ์ และการให้น้ำ (4) เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยเกี่ยวกับด้านการตลาดโดยให้สื่ออินเทอร์เน็ต (5) เกษตรกรมีปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูงเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายด้านปุ๋ยเคมี ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมให้มีการลดต้นทุนการผลิต โดยการใช้สารชีวภัณฑ์ การใช้ปุ๋ยหมัก ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี และการรวมกลุ่มเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต

คำสำคัญ ความต้องการ การผลิตลำไยคุณภาพ จังหวัดลำพูน การส่งเสริม

¹ นักศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Setthawut_m9@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study quality Longan production in the following issues: (1) socio-economic condition of farmers, (2) condition of the production, (3) the knowledge of the production, (4) the farmers' need for the extension, and (5) problems and suggestions. The population of 3,826 consisted of Longan production farmers in Mueang District, Lamphun Province who registered of Department of agriculture extension in the crop year 2019. The 194 sample size was based on Taro Yamane formula with 7 % variation. Structured interview was used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, average, minimum, maximum, standard deviation and ranking. The results indicated the following: (1) Most of the farmers were male with the average age of 53.90 years and finished primary school; the average number of household members were 3.14. The average number of household labour was 2.13 people. The average income from their main occupation was 69,814.32 baht per years. The average secondary income from agriculture was 67,221.12 baht per year. The average amount of farm expenses was 179,814.13 baht per year. (2) The average area of Longan planting was 3.50 rai. Loamy soil with the duration of 6x6 planting system was used. The Edau species was grown mostly. The average production of Longan was 1,068.00 kilograms per rai. The pruning was the open in the middle of the bush style. The average Longan vending was 18.51 baht per kilogram. The average number of experience in the field was 13.80 years. (3) The control of flowering, screening, and irrigation in quality Longman production was acknowledged by the farmers. (4) The extension for the marketing in Longan production through the Internet was needed. (5) High cost in chemical fertilizer was a problem. The extension in cost reduction by using biochemicals or compost instead of chemical fertilizer and setting a group for purchasing factors of production were recommended.

Keywords: Needs, Quality longan production, Lamphun Province, Extension

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

บทนำ

ลำไย ถือเป็นไม้ผลที่มีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ประเทศจีนที่มีพื้นที่การปลูกลำไยเป็นอันดับ 1 ของโลก คือ จีน มีพื้นที่ปลูกประมาณ 2.7 ล้านไร่ รองลงมาคือ ประเทศไทยซึ่งมีพื้นที่ การผลิตประมาณ 1 ล้านไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตร, 2561) ประเทศไทยส่งออกผลผลิตลำไยมากที่สุด ส่วนจีนและเวียดนามบริโภคในประเทศ 80-90% โดยประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกลำไยส่วนใหญ่ในภาคเหนือ รองลงมาภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดที่มีการปลูกลำไย มากที่สุด คือ จังหวัด เชียงใหม่ รองลงมาคือ ลำพูน มีพื้นที่ปลูก 182,391 ไร่ ผลผลิต 125,120 ตัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561) สำหรับพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ถือเป็นพื้นที่ที่เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกลำไยเป็นพืชหลัก ซึ่งจากรายงานของ สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน จะพบว่าอำเภอเมือง จังหวัดลำพูนมีพื้นที่การปลูกลำไยมากถึง 42,524 ไร่ (สำนักงานเกษตร จังหวัดลำพูน, 2562) และเป็นอำเภอที่มีพื้นที่การปลูกลำไยมากที่สุดในจังหวัดลำพูน เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ร้อยละ 50 จะประสบปัญหาผลผลิตลำไยมีคุณภาพต่ำ ทำให้เกษตรกรต้องจำหน่ายลำไยในรูปแบบลูกร่วง มีผล ให้เกษตรกรประสบปัญหาจำหน่ายลำไยได้ในราคาต่ำโดยเฉพาะลำไยที่ออกผลผลิตในช่วงลำไยในฤดู (พาวิน มะโนชัย, 2561) ดังนั้น หน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนจึงมีการสนับสนุนให้เกษตรกรผลผลิตลำไยคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพลำไยให้ ได้มาตรฐานและมีราคาที่สูงขึ้น ดังนั้น ในการศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในประเด็นเกี่ยวกับสภาพการผลิตลำไยในฤดู ความรู้เกี่ยวกับการผลิต การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตลำไย คุณภาพ โดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไย ความคิดเห็นปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเพื่อที่จะได้นำ ข้อมูลผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนส่งเสริมและพัฒนการผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัด ลำพูนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม เศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาความรู้การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ
5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริม การเกษตร ปี 2561 จำนวนทั้งสิ้น 3,826 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ระดับความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 194 ราย สุ่มโดยวิธีการสุ่มแบบง่ายด้วยการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ซึ่งมีเนื้อหา 5 งาน คือ (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางสังคม เศรษฐกิจ ของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตลำไยคุณภาพ (3) ความรู้การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร (4) ความต้องการส่งเสริม การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร และ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร มีค่าความเชื่อมั่น โดยรวมเท่ากับ 0.945 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 75.3 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53.90 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 52.1 มีจำนวนสมาชิกภายในครัวเรือน เฉลี่ย 3.14 คน ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 52.6 มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร ร้อยละ 77.3 มีอาชีพรองเป็นเกษตรกร ร้อยละ 73.2 มีรายได้จากอาชีพหลักของครัวเรือนต่อปี เฉลี่ย 69,814.32 มีรายได้จากอาชีพรองของครัวเรือนต่อปี เฉลี่ย 67,221.12 บาท มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.13 คน รายจ่ายของครัวเรือนต่อปี เฉลี่ย 179,814.13 บาท ใช้เงินส่วนตัวเป็นแหล่งเงินทุนในการทำสวนลำไย ร้อยละ 66.4

2. สภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ปลูกลำไย เฉลี่ย 3.50 ไร่ ลักษณะดินที่ปลูกลำไย คือ ดินร่วน ร้อยละ 53.9 มีระยะปลูกลำไย 6 x 6 ร้อยละ 41.2 ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ ร้อยละ 93.9 มีผลผลิตลำไยต่อไร่ เฉลี่ย 1,068.00 กิโลกรัม มีแหล่งน้ำผลิตลำไย คือ น้ำบาดาล ร้อยละ 50.5 มีการตัดแต่งกิ่งลำไย ร้อยละ 98.5 ตัดแต่งกิ่งลำไยทรงเปิดกลางพุ่ม ร้อยละ 70.1 จำหน่ายลำไย เฉลี่ย 18.51 บาทต่อกิโลกรัม และมีประสบการณ์การผลิตลำไย เฉลี่ย 13.80 ปี

3. ด้านความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ในภาพรวมมีความรู้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.29) โดยมีความรู้ในระดับมาก คือ การตัดแต่งกิ่ง (ค่าเฉลี่ย 3.50) และมีความรู้ในระดับปานกลาง คือ การบังคับการออกดอก (ค่าเฉลี่ย 3.37) การคัดเลือกพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 3.36) การให้น้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.35) การป้องกันกำจัดโรคและแมลง (ค่าเฉลี่ย 3.34) การให้ (ค่าเฉลี่ย 3.24) การเตรียมดิน/ระยะปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.22) และ การคัดคุณภาพ/การเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.96) มีรายละเอียดของระดับความรู้รายด้าน ดังนี้

ด้านการเตรียมดิน/ระยะปลูก พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก คือ การปลูกลำไยในสภาพที่ดอน คือ การต้องมีแหล่งน้ำที่แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 3.51) ลำไยระยะชิดเป็นรูปแบบการปลูกที่ได้จำนวนต้นต่อไร่สูง (ค่าเฉลี่ย 3.29) และลำไยเป็นพืชที่เจริญเติบโตในดินแทบทุกชนิด แม้กระทั่งดินลูกรัง แต่ดินปลูกที่ให้ลำไยมีการเจริญเติบโตได้ดี คือ ดินร่วนปนทรายและดินตะกอน (ค่าเฉลี่ย 3.21)

ด้านการคัดเลือกพันธุ์ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง คือ การเลือกซื้อต้นลำไยจากแหล่งที่น้ำเชื่อถือได้ (ค่าเฉลี่ย 3.40) มีพ่อแม่พันธุ์สมบูรณ์ แข็งแรงสามารถตั้งตัวได้เร็ว (ค่าเฉลี่ย 3.36) และ ต้นพันธุ์ที่มีประวัติการออกดอกติดผลสม่ำเสมอ ผลมีขนาดใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.35)

ด้านการให้น้ำ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก คือ ควรให้น้ำสม่ำเสมอในหน้าแล้ง (ค่าเฉลี่ย 3.62) และมีความรู้ในระดับปานกลาง คือ เมื่อเห็นเป็นช่อดอกแล้วควรมีการให้น้ำเล็กน้อยและเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.35) และพื้นที่ลุ่มน้ำควรมีการขึ้นแปลงเพื่อง่ายต่อการให้น้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.27)

ด้านการให้ปุ๋ย พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก คือ คลุมโคนต้นลำไยด้วยเศษพืชในช่วงฤดูแล้ง เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง เป็นต้น เพื่อลดการสูญเสียน้ำไปจากดินและควรราดสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูทำลายรากลำไย (ค่าเฉลี่ย 3.99) และมีความรู้ในระดับปานกลาง คือ ก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต 30 วัน ควรใส่ปุ๋ยเคมีสูตรตัวท้ายสูง เช่น 13-13-21 เพื่อเพิ่มคุณภาพของผลผลิตให้ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.18) และ ควรมีการพ่นปุ๋ยทางใบสูตร 0-52-34 อัตรา 100-150 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร จำนวน 2 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน (ค่าเฉลี่ย 3.11)

ด้านการตัดแต่งกิ่ง พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก คือ การตัดแต่งกิ่งมีข้อดี คือ ทำให้ทรงพุ่มไม่ทึบเกินไป อากาศถ่ายเทได้สะดวก และแสงแดดส่องเข้าไปในทรงพุ่มได้มากขึ้น ทำให้ต้นลำไยตอบสนองต่อสารโพแทสเซียมคลอไรด์ได้ดี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ส่งผลให้ลำไยออกดอกมากขึ้น มีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) การตัดแต่งกิ่งมีข้อดี คือ ลดการเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของ โรค-แมลงศัตรูได้ (ค่าเฉลี่ย 3.55) และ การตัดแต่งกิ่งมีข้อดีคือ ควบคุมขนาดความสูงและทรงพุ่มลำไย และสะดวกต่อการใช้ สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.48)

ด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลง เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก คือ ใช้สารเคมีในช่วงเวลาที่เหมาะสม มีความรู้ ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.41) เกษตรกรต้องทราบระยะเวลาตากค้างของสารเคมีแต่ละประเภท (ค่าเฉลี่ย 3.40) และ ใช้ สารเคมีที่ผ่านการรับรองความปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 3.28)

ด้านการบังคับการออกดอก พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก คือ การแตกใบอ่อน 3 ครั้งดีกว่าการแตกใบอ่อน 2 ครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.47) สารเคมีที่ใช้ในการชักนำการออกดอก/กระตุ้นการออกดอก คือ สารโพแทสเซียมคลอเรต (ค่าเฉลี่ย 3.43) และมีความรู้ในระดับปานกลาง คือ อายุของใบที่เหมาะสมต่อการบังคับการออกดอก ในฤดูหนาวอายุใบ 45 วัน ใบต้องแก่ เต็มที่ สีเขียวเข้ม แต่ในฤดูฝนตั้งแต่อายุใบ 25 วันใบโตเต็มที่ มีสีเขียวอ่อน (ค่าเฉลี่ย 3.30)

ด้านการคัดคุณภาพ/การเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง คือ การขนส่งโดยรถที่มีระบบห้อง เย็นสามารถคงคุณภาพลำไย นาน 7 วัน (ค่าเฉลี่ย 3.03) การตัดผลลำไยที่มีขนาดเล็กไม่ได้มาตรฐานในแต่ละช่อออก ร่วมกับการ ตัดก้านช่อผลเหลือยาวไม่เกิน 15 ซม. และลงบรรจุในตะกร้าพลาสติกที่มีฟองน้ำรองกัน (ค่าเฉลี่ย 2.97) และ การบรรจุลง ลำไยตะกร้าต้องไม่เกิน 10 กิโลกรัม และปิดทับฟองน้ำก่อนปิดด้วยฝาตะกร้า จะทำให้ผิวของลำไยไม่เกิดความเสียหาย (ค่าเฉลี่ย 2.94)

4. ด้านความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวม มีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.42) โดยมีระดับความต้องการมาก คือ สื่ออินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 3.48) สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.45) สื่อคู่มือ (ค่าเฉลี่ย 3.43) สื่อทีวี และมีความต้องการในระดับปานกลาง คือ สื่อโปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 3.39) สื่อวิทยุ (ค่าเฉลี่ย 3.38)

ตารางที่ 2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

สื่อ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
สื่อบุคคล	3.45	มาก
สื่อวิทยุ	3.38	ปานกลาง
สื่อทีวี	3.39	ปานกลาง
สื่ออินเทอร์เน็ต	3.48	มาก
สื่อคู่มือ	3.43	มาก
สื่อโปสเตอร์	3.39	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.42	มาก

5. ด้านปัญหาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวม มีปัญหาในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.42) โดยมี ปัญหาในระดับมาก คือ ปัญหาด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.88) ปัญหาด้านสนับสนุนจากภาครัฐ (ค่าเฉลี่ย 3.76) ปัญหาด้าน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.75) ปัญหาด้านการแปรรูป (ค่าเฉลี่ย 3.65) ปัญหาด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.57) ปัญหาด้านการรวมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.45) และมีปัญหาในระดับปานกลาง คือ ปัญหาด้านพันธุ์ลำไย (ค่าเฉลี่ย 3.23)

ตารางที่ 3 ปัญหาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

ปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ปัจจัยการผลิต	3.75	มาก
ความรู้	3.57	มาก
พันธุ์ลำไย	3.23	ปานกลาง
สนับสนุนจากภาครัฐ	3.76	มาก
การตลาด	3.88	มาก
การแปรรูป	3.65	มาก
การรวมกลุ่ม	3.45	มาก
รวมเฉลี่ย	3.61	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53.90 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.13 คน ใช้เงินส่วนตัวเป็นแหล่งเงินทุนในการทำสวนลำไย อภิปรายได้ว่า จังหวัดลำพูนมีพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญคือ ลำไย ดังนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่จึงผลิตลำไยเป็นหลัก และส่วนใหญ่จะสืบทอดการปลูกลำไยมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ และถือเป็นอาชีพสำคัญที่สืบทอดกันรุ่นต่อๆ ไป สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพร ลำน้อย (2560) ศึกษา การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 55.31 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.98 ราย ส่วนใหญ่เป็นลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสอดคล้องกับงานวิจัยของปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ (2560) ศึกษาการศึกษาระบบการผลิตและการตลาดลำไยสดส่งออก ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 41-60 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้หลักมาจากภาคเกษตรและส่วนใหญ่มีพื้นที่เกษตรเป็นของตนเอง แหล่งเงินทุนจะใช้ของตนเองเป็นหลัก อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัฐ มงคล (2560) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 52.31 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.64 คน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.01 คน

2. สภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่า มีลักษณะดินที่ปลูกลำไย คือ ดินร่วน ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ มีแหล่งน้ำผลิตลำไย คือ น้ำบาดาล มีการตัดแต่งกิ่งลำไยทรงเปิดกลางพุ่ม และมีประสบการณ์การผลิตลำไย เฉลี่ย 13.80 ปี อภิปรายได้ว่า การผลิตลำไยในพื้นที่จังหวัดลำพูนจะมีลักษณะดินคือดินร่วน ซึ่งเป็นสภาพดินที่เหมาะสมต่อการผลิตลำไย และใช้แหล่งน้ำบาดาลเป็นแหล่งน้ำหลักในการผลิต โดยจะปลูกแต่ลำไยพันธุ์อีดอ เพราะเป็นพันธุ์ที่ตลาดต้องการมีการดูแลโดยการตัดแต่งกิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพร ลำน้อย (2560) ศึกษา การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวัง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ผา จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไยปลูกลำไยพันธุ์อีดอ อาศัยน้ำฝนเป็นแหล่งน้ำในการปลูกลำไย มีการตัดแต่งกิ่งลำไย มีการใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีทางดิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ (2560) ศึกษา การศึกษาระบบการผลิตและการตลาดลำไยสดส่งออก ผลการศึกษา พบว่า สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเหมาะสมกับการปลูกลำไยคือ เป็นพื้นที่ราบ ชนิดดินเป็นดินร่วนปนทราย มีน้ำเพียงพอตลอดปี เกษตรกรปลูกพันธุ์อีดอ การจัดการสวนด้านตัดแต่งกิ่ง เกษตรกรตัดแต่งกิ่งภายในทรงพุ่มและตัดแต่งทุกปีหลังการเก็บเกี่ยวลำไย

3. ความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพ พบว่า เกษตรกร มีความรู้พื้นฐานในการผลิตลำไยคุณภาพ ด้านการเตรียมดิน/ ระบายปลูก ด้านการคัดเลือกพันธุ์ ด้านการให้น้ำ ด้านการให้ปุ๋ย ด้านการตัดแต่งกิ่ง ด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ด้าน การบังคับการออกดอก คุณภาพ ด้านการคัดคุณภาพ/การเก็บเกี่ยว มีความรู้ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับการตัดแต่งกิ่งเป็นความรู้ใหม่ เกษตรกรจึงมีความใส่ใจศึกษาหาข้อมูลและพร้อมที่จะปฏิบัติ แตกต่างกับความรู้ด้านการผลิตที่ เกษตรกรจะยึดตามวิธีที่เคยทำกันมาในอดีต สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพร ลำน้อย (2560) ศึกษา การผลิตลำไยคุณภาพ ของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรฐม มงคล (2560) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของ เกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ที่เกษตรกรต้องการให้มีการส่งเสริมมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการ ผลิต เน้นการแปรรูปสินค้า ด้านการตลาดเน้นช่องทางในการจำหน่ายและการจัดการราคา ด้านความรู้ในกระบวนการเข้าสู่ การทำแปลงใหญ่ เน้นผลลัพธ์ที่ได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการ ส่วนในด้านการสนับสนุน เน้นการได้รับความช่วยเหลือจาก ผู้จัดการแปลง

4. ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ พบว่า เกษตรกร มีความต้องการของเกษตรกร ในการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีความต้องการในระดับมาก โดยมีระดับความต้องการในสื่อ อินเทอร์เน็ต มากที่สุด รองลงมาคือ สื่อบุคคล สื่อคู่มือ สื่อทีวี และสื่อโปสเตอร์ และ สื่อวิทยุ อภิปรายได้ว่าปัจจุบันเกษตรกร ได้มีการเข้าถึงสื่อต่างๆ มากขึ้น โดยเฉพาะสื่อทางอินเทอร์เน็ต มีเป็นสื่อใหม่ แต่มีความรู้หลากหลายส่งผลให้เกษตรกรเกิด ความสนใจในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรฐม มงคล (2560) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเกษตร จากสื่อบุคคล คือเจ้าหน้าที่รัฐ จากสื่อกลุ่ม คือการอบรม/สาธิต จากสื่อมวลชน คือนิทรรศการ/การจัดงาน และสื่อด้านเทคโนโลยี สารสนเทศได้จากเฟสบุ๊ก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพร ลำน้อย (2560) ศึกษา การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรต้องการความรู้จากช่องทางการส่งเสริมความรู้ในการผลิตลำไย คุณภาพจากสื่อต่างๆ ในระดับมาก

5. ปัญหาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร มีปัญหาด้านการตลาด มากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหา ด้านสนับสนุนจากภาครัฐ ปัญหาด้านปัจจัยการผลิต ปัญหาด้านการแปรรูป ปัญหาด้านความรู้ ปัญหาด้านการรวมกลุ่ม และ ปัญหาด้านพันธุ์ลำไย อภิปรายได้ว่า ปัญหาใหญ่ของเกษตรกรคือปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะสืบทอด การผลิตลำไยจากพ่อแม่ ปู่ย่า ซึ่งตลาดจะเป็นพ่อค้าคนกลางเป็นหลัก ทำให้เกษตรกรส่วนมากจะไม่สามารถกำหนดราคาเอง ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพร ลำน้อย (2560) ศึกษา การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไย ในภาพรวมระดับปานกลาง โดยมีปัญหาปริมาณน้ำไม่เพียงพอมากที่สุด และจิรฐม มงคล (2560) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ผลการศึกษา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

พบว่า เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ ปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ และปัญหาน้อยที่สุดคือ ด้านการสนับสนุน

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานภาครัฐควรมีการวางแผนการรองรับเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรถ้าเข้าสู่การประสบภัย อีกทั้งควรมีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหา เพื่อให้เกษตรกรมีความพร้อมในการช่วยเหลือตนเอง ทั้งนี้เพราะจากผลการศึกษา สภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ และมีแหล่งน้ำผลิตลำไย คือ น้ำบาดาล ซึ่งการปลูกลำไยเพียง 1 พันธุ์และมีแหล่งน้ำบาดาลเท่านั้น ทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยงที่จะประสบกับปัญหาด้านผลผลิตล้มตายและอาจโดนกดราคาส่งผลผลิตได้ นอกจากนี้เกษตรกรยังไม่มีแหล่งน้ำถาวร ต้องพึ่งแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ซึ่งอาจจะส่งผลให้ประสบกับปัญหายากแ้งได้

2. หน่วยงานภาครัฐควรมีการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ ควรมีการเน้นย้ำประเด็นเกี่ยวกับด้านการตลาดลำไยเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้เพราะจากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพในระดับปานกลาง โดยขาดความรู้เรื่องการตลาดมากที่สุด

3. หน่วยงานภาครัฐควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการส่งเสริมโดยนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้กับเกษตรกรมากยิ่งขึ้น อาจนำมาใช้ในรูปแบบเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันในมือถือ และความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่ผลิตแอปพลิเคชันเกี่ยวกับการเกษตรและทำการกระจายข้อมูลให้เกษตรกรรับทราบ ทั้งนี้เพราะ จากการศึกษาค้นคว้าความต้องการในการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ พบว่า เกษตรกร มีความต้องการสื่ออินเทอร์เน็ต ในการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเกษตรกรมีความต้องการสื่อที่เกี่ยวข้องกับการผลิตลำไยคุณภาพที่ต่างจากในอดีต

4. หน่วยงานภาครัฐควรทำการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุน ทั้งนี้เพราะจากการศึกษาปัญหาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหา เรื่องขาดแคลนเงินทุนในการผลิตลำไย สารเคมีและปุ๋ยเคมีมีราคาแพง และจากข้อค้นพบในงานวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการลดต้นทุนการผลิต ทั้งการใช้สารชีวภัณฑ์ การใช้ปุ๋ยหมัก ทดแทนการใช้สารเคมี

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). การส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร.
- จิรุตม์ มงคล. (2560). ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร .(วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี).
- เฉลิมพร ลำน้อย. (2560). ศึกษาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน.(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร) มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์. (2560). ศึกษาการศึกษาระบบการผลิตและการตลาดลำไยสดส่งออก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร) มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน. (2562). สถานการณ์ลำไยจังหวัดลำพูน. ลำพูน: สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). สถานการณ์ลำไยในประเทศไทย. ที่มา <http://www.oae.go.th/>.